

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.11 (3275) ●

● ЧАЦВЕР, 22 САКАВІКА, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Прырода, багатая на скарбы
З кожным годам у беларускіх здраўніцах адпачывае ўсё больш як суайчыннікаў, так і замежных гасцей **Стар. 2**

На цёплых крылах вясны
“Паўладарскія беларусы” — так называецца газета, якую нядаўна пачалі выдаваць суайчыннікі ў Казахстане **Стар. 2**

Уменне заглядаць у будучыню
Стар. 3

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Калі душа спявае

Розныя гурты і выканаўцы ўдзельнічалі ў свяце вясны Мэрцішор, якое традыцыйна ладзіцца беларускімі малдаванамі ў Мінску

Лявон Целеш

Мэрцішор святкуецца ў Малдове ўжо некалькі стагоддзяў. А ў Мінску на вясновую сустрэчу прадстаўнікі малдаўскай дыяспары, шануючы традыцыі продкаў, збіраліся ў дваццаты раз. Музыкай, спевамі поўнілася чыгальная зала бібліятэкі імя М. Гогаля. Кожны атрымаў ад арганізатараў амулет-мэрцішор. З надыходам вясны ўсіх віншаваў консул пасольства Малдовы ў Беларусі Георгій Солтан, а рэй вяла старшыня суполкі “Таварыства малдаван” Антаніна Валько.

Пачатак сакавіка — асабліва пара і для старшыні таварыства дружбы “Беларусь-Малдова”, паэта і перакладчыка Уладзіміра Скарыніна. Вясною пачыналася яго ся-

мейнае жыццё, а нядаўна споўнілася паўстагоддзя, як ён з абранніцай Валянцінай жыве ў міры і згодзе. І ў знак кахання паэт падарыў ёй на Мэрцішоры перакладзеныя ім на беларускую мову кнігі вершаў Дантэ Аліг’еры “Новае жыццё” і Франчэска Пятраркі “Кніга песень”. Жыць у радасці, не стамляцца рабіць дабро пажадалі прысутным супрацоўніца адміністрацыі Фрунзенскага раёна сталіцы Алеся Федаровіч і дырэктар бібліятэкі Алена Курбатава.

У традыцыйным канцэрце мінскага Мэрцішора было шмат малдаўскіх танцаў і песень у выкананні артыстаў вакальна-харэаграфічнага гурта “Плай”, танцаў Таццяны Дзмітрыенкі і Вячаслава Ушакова. Хораша спявала Антаніна Валько. Вялікі пос-

Удзельнікі гурта “Прымэварэ” з вёскі Баравікі ад душы спявалі на мінскім Мэрцішоры

пех мелі самадзейныя артысты з Дзяржыншчыны. У гурце “Прымэварэ” (“Вясна”) жыхары вёскі Баравікі малдаванін Васіль Семянюк, яго жонка-беларуска Ніна і яе сястра Таццяна Шкурагава, а таксама кіраўнік народнага ансамбля “Баравічанка”, кампазітар Сяргей Ціханаў. Душэўна выканалі яны песню пра дружбу народаў “Беларусь-Малдова”. Верш, дарэчы, Васіля Семенюка, а музыка — Сяргея Ціханава.

Я ведаю, што ў Васіля Міхайлавіча няпросты лёс: ён нарадзіўся ў Заходняй Сібіры, дзе тады жылі ў высылцы яго рэпрэсаваныя

бацькі. У 1958 годзе іх рэабілітавалі, яны вярнуліся ў Малдову. Бацька Васіля быў выдатным эканамістам, і ў хуткім часе дзякуючы яму справы ў іх малдаўскім калгасе пайшлі на лад. Васіль пасля школы закончыў тэхнікум сувязі, Львоўскі сельгасінстытут, адслужыў на флоце і, так сталася, закахаўся ў беларуску Ніну. Спачатку будавалі сваё жыццё ў Малдове, разам з бацькамі, у іх там нарадзілася трое сыноў. А 20 гадоў таму Семенюкі вырашылі пераехаць на радзіму Ніны Сцяпанавічы. У вёсцы Баравікі і пусцілі карані. Мясцовы калгас дапамог

пабудаваць дом, пасадзілі яны пры ім сад, вінаграднік. Між тым Васіль Міхайлавіч хутка засвоіў беларускую мову, дзякуючы жонцы добра ведае нашу культуру, спявае ў народным гурце “Баравічанка”. У Семенюкоў так душэўна атрымліваюцца малдаўскія, беларускія, рускія і ўкраінскія песні! А Васіль Міхайлавіч не толькі добра спявае, але і піша — па-беларуску! — вершы, гумарэскі. Гэта яму лягчэй, прызнаўся неяк, чым паруску, бо “надта ж сакавітая беларуская мова”. Вершы Васіля Семенюка друкавала і дзяржынская газета “Узвышша”. → **Стар. 2**

Натхненне ў колерах юнацтва

Выстава работ лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі ладзіцца ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” не ўпершыню. І кожны раз ад яе застаецца добрае ўражанне

Іван Ждановіч

Дзеці на выставе ў захапленні: прысели ля інсталцыі з белым раялем, пакручваюць пры століку невялічкую ручку — і “твор мастацтва” іграе. Як музычная шкатулка! Тут жа і варыянты творчай гульні маладога мастака з белымі плоскасцямі, на адной ён нават “выгадаваў” высокі зараснік... з жалезных пруткоў. А вось для перадачы ідэі “актуальнасці мастацкага зместу”, рытму сучаснага жыцця мастак скарыстоўвае на палатне побач з фарбамі і шматкі газет. Іншы творца, спрабуючы, пэўна, выявіць жорсткую і бескампрамісную сувязь паміж целам і душой, стварыў вялізны куб... з цвікоў, а ўнутры калючай канструкцыі змясціў кро-

Маладзёжная мастацкая выстава — гэта заўсёды творчы эксперымент

хкі, празрыстыя шклянны сасуд. Здаецца, колкасць тую і крохкасць і цяпер адчуваю. Адным словам, уражвае.

Дарэчы, я заўважыў, што менавіта ў гэтым месцы вялікай экспазіцыі — а на выставу спецыялісты адабралі звыш

50 шматпланавых работ маладых мастакоў — ахвотна рабілі фоткі на памяць пра выставу хлопцы і дзяўчаты. А можа, ім

хацелася “спыніць імгненне” на фоне эксперыментатара Сальвадора Далі? Так, і ён быў там. Не ўласнай персонай, вядома, а “па мастацкім жаданні” Кацярыны Шымановіч, выхаванкі Рэспубліканскай гімназіі-каледжа мастацтваў імя Івана Ахрэмчыка. Калі прыгледзецца, то бачыш: знакамітыя падкручаныя вусы Далі — гэта адначасова і... рогі белага быка. Вобраз мастакоўскай задзірыстасці, проста смелы фармальны эксперымент? Яшчэ мне падалося, што ў паставе спадара Сальвадора ёсць як каралеўская важнасць, так і нейкая гарэзнасць адначасова — быццам мастак хоча падміргнуць сваім таленавітым паслядоўнікам, надаць ім смеласці ў творчым самавыяўленні. → **Стар. 4**

ТЭНДЭНЦЫ

Прырода, багатая на скарбы

З кожным годам у беларускіх здраўніцах адпачывае ўсё больш як суайчыннікаў, так і замежных гасцей

Кацярына Мядзведская

Добрая слава пра беларускія санаторыі даўно выйшла за межы краіны. Прыкладам, гады два таму ў санаторыі “Радон”, што ў Гродзенскай вобласці, адпачываў турыст з Германіі Карлас Майнс. Прыехаў з болей у суставах. На працягу двух тыдняў ён праходзіў лячэнне, прымаў саяльныя і гразевыя ванны. Ад’язджаючы, прызнаваўся, што стаў адчуваць сябе значна лепш. А на наступны год прыехаў Карлас у гэтую ж здраўніцу, а з ім — ажно сям’ера яго братоў.

Многія ўжо ведаюць пра беларускі “Радон”, параўноўваюць яго з грузінскім санаторыем “Цхалтуба”. У беларускага ж ёсць і свае перавагі. Скажам, на яго тэрыторыі — возера, якое, сцвярджаюць спецыялісты, утварылася пасля Ледніковага перыяду: з яго здабываюць сямнаццаць відаў лячэбнай гразі — ад розных хвароб. Прабураны ў “Радоне” і свідравіны з мінеральнай вадой. Ёсць там і радонавыя крыніцы, пра цудаздзейныя сілы якіх вядома здаўна. Суставы, гавораць адпачываючыя, пасля такіх ваннаў становяцца як новыя. Нездарма трапіць у санаторыі “Радон” не так проста: пущэўкі на летнія месяцы набываюць яшчэ зімой.

Дарэчы, па прычыне сваёй папулярнасці падобная сітуацыя склалася і ў іншых беларускіх санаторыях. Таму, каб спланаваць

Лячэбныя душы і ванны заўсёды карыстаюцца папулярнасцю

летні адпачынак менавіта тут, варта паспяшацца. Як гэта робяць, між іншым, расіяне. Добра вядома, што на працягу апошніх год большая частка месцаў у здраўніцах занята турыстамі з гэтай краіны. І не дзіўна: за ўмераны кошт адпачываючыя атрымліваюць багаты спектр паслуг. Па словах дырэктара Рэспубліканскага цэнтра па аздаруленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва Мікалая Мазура, кожны са 110 айчынних санаторыяў прапаноўвае сваім паста-

яльцам да двухсот відаў паслуг. Гэта — і гразевыя працэдуры, і ванны з мінеральнай вадой, і лячэнне травамі, холадам, п’яўкамі ці пчоламі, разнастайныя спа-комплексы. І спіс можна прадоўжыць. Безумоўна, да пераваг адпачынку ў санаторыях варта аднесці і якаснае харчаванне, а таксама прафесіяналізм супрацоўнікаў.

З кожным годам усё больш беларусаў аддаюць перавагу адпачынку ў айчынних санаторыях. Так, у “Світанку”, што ў Мінс-

кай вобласці, мінеральная вада па сваіх уласцівасцях нічым не горшая, чым у знакамітых Грускаўцы. Ды і здраўніцу “Парэчча” пад Гродна параўноўваюць з літоўскім Друскінінкаем. “Летась у айчынних здраўніцах адпачыў кожны дзясяты беларус, — гаворыць Мікалай Мазур. — Гэта крыху больш за мільён трыста тысяч чалавек”. На працягу ўсяго года ў санаторыях лячэнне і аздаруленне праходзяць і ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, інваліды, дзеці з пацярпелых ад чарнобыльскай аварыі рэгіёнаў. “Санаторна-курортная дапамога павінна быць даступнай усім, асабліва сацыяльна менш абароненым жыхарам краіны”, — упэўнены Мікалай Мазур.

З кожным годам паляпшаецца і інфраструктура беларускіх санаторыяў. Зразумела, што сюды ўкладваюцца велізарныя сродкі. Але кожны рубель прыносіць прыбытак. Зарабляюцца грошы і дзякуючы экспарту паслуг. Так, летась у Беларусі адпачыла амаль 200 тысяч турыстаў з краін блізкага і далёкага замежжа. Асабліва папулярныя беларускія санаторыі ў жыхароў прыбалтыйскіх краін, Ізраіля, Германіі, Польшчы, Расіі. Многія замежнікі пасля прызнаюцца, што іх заварожвае прыгажосць беларускай прыроды — краявіды палёў і лугоў, прыемны шум дуброў, чысціня азёр. Таму, пэўна, і вяртаюцца сюды госці з-за мяжы зноў і зноў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

На цёплых крылах вясны

Іван Іванаў

“Паўладарскія беларусы” — так называецца газета, якую нядаўна пачалі выдаваць суайчыннікі ў Казахстане. Першы яе нумар дасланы і ў нашу рэдакцыю.

Пэўна, гэта заканамерна: з уваходжаннем Беларусі і Казахстана ў Адзіную эканамічную прастору цяпер актывізуецца і суполкі нашых суайчыннікаў у стэпавым краі. І новая газета з Паўладара, нібы яшчэ адна “вясновая ластаўка”, засведчыла духоўную павязь нашых землякоў з Бацькаўшчынай. Два абрысы сэрцаў, з беларускім і казахстанскім флагамі ўнутры, бусел з распрасцёртымі ў палёце крыламі ўпрыгожваюць першую старонку нумара. Яго чытачоў вітае Любоў Богнат, старшыня культурнага цэнтра “Беларусь”, намаганні актывістаў якога і выйшла газета. Мяркуецца, яна будзе штомесячнай, аўтары — этнічныя беларусы з суполкі. Запрашаюцца да супрацоўніцтва і землякі з розных рэгіёнаў Казахстана, а таксама з Беларусі ды іншых краін. “На старонках газеты можна будзе прачытаць пра жыццё этнічных беларусаў Паўладарскага Прыгтышша і не толькі” — так акрэслена будучая тэматыка выдання.

Нашы суайчыннікі нагадваюць чытачам, што цяпер у Казахстане у асноўным жывуць нашчадкі беларускіх перасяленцаў канца XIX — пачатку XX стагоддзя. Яны так пішучь: “У Паўладарскую вобласць беларусы прыязджалі ў розныя часы і па розных прычынах: галодныя 20-30-я гады, арнаборны, асваенне цалінных зямель, вучоба. Ехалі адны, сем’ямі, з маёмасцю і налегцы. Нехта вяртаўся, а нехта ўрастаў

каранямі ў гэтую зямлю. Нішто сёння не перашкаджае казахстанскім беларусам адчуваць сябе паўнапраўнымі грамадзянамі рэспублікі, тым больш што іх уклад у будаўніцтва сучаснай суверэннай дзяржавы неаднаразова прызнаваўся на самым высокім узроўні. У Беларусі ніколі не забываюць дапамогу братняга народа ў пару цяжкіх выпрабаванняў, а ў Казахстане цэняць уклад беларусаў у эканоміку, навукі і культуру рэспублікі”.

Само этнакультурнае аб’яднанне “Беларусь” было створана ў 2000 годзе. Асноўная мэта яго дзейнасці — захоўваць і развіваць этнічную самабытнасць, адраджаць родную мову, традыцыі, культуру беларусаў. У структуры суполкі ёсць як савет старэйшын, так і маладзёжнае аб’яднанне, аддзяленне дзяцей у школе нацыянальнага адраджэння. Цяпер культурны цэнтр “Беларусь” — жывая, дзейная частка Асамблеі народа Казахстана ў Паўладарскай вобласці.

А першы нумар газеты “Паўладарскія беларусы” выйшаў на чатырох старонках. Беларусы раскажваюць, як хораша адзначалі Каляды ў канцэртнай зале абласнога Дома дружбы — з каляднымі песнямі ў выкананні вакальнага ансамбля “Крыніца”, вясёлымі калядоўшчыкамі, гульнямі і карагодамі. З беларускім каларытам святкавалася ў Паўладары і Масленіца. У артыкуле “Наурыз — дзень нараджэння вясны” раскажваецца пра тое, як спрадвечку адзначалі надыход вясны народы Усходу.

Газета павіншавала з вясновым святкам жанчын, а для дзяцей цэнтр “Беларусь” аб’явіў конкурс малюнкаў “Мір вашаму дому”.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Калі душа спявае

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Беларускі малдаванін Васіль Семянюк яшчэ і выдатна малюе, а летась на Дзень незалежнасці Малдовы на сваёй сядзібе наладзіў свята для сяброў. Гасцей уразіла не толькі яго майстэрства, але і выбар асоб. Ён стварыў як партрэты Ефрасінні Полацкай, князя Вітаўта, генерала Тадэвуша Касцюшкі, паэта Міколы Гусоўскага, так і вядомых малдаван: князя Штэфана чэл Мару, Марыі Біешу, Міхая Эмінэску...

Цікавыя яму і падзеі часоў Вялікай Айчыннай

вайны на Дзяржыншчыне. Ён працуе сувязістам, абслугоўвае 20 навакольных вёсак, амаль штодня ў раз’ездах. Там і распывае старажылаў пра ваяцкія падзеі, гераічныя ўчынкі вайскоўцаў і партызан. Прычым успаміны запісвае, і некаторыя з іх ужо друкаваліся ва “Узвышшы”. Летась, дарэчы, мы з ім разам вялі такія пошукі, знайшлі цікавыя матэрыялы, якія друкавалі ў розных выданнях.

Калі ж нехта хоча, што называецца, з першых вуснаў даведацца, як жывецца ў Беларусі прадстаўнікам іншых народаў — спытай-

Свята для сяброў на сядзібе Васіля Семянюка

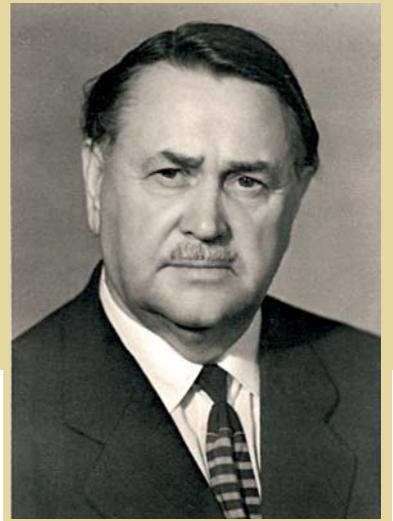
це пра тое ў майго сябра-малдаваніна Васіля Семянюка. Думаю, яго тонкая, рамантычная душа таму і пацягнулася да творчасці,

да песень і вершаў, што чалавеку тут добра. Дарэчы, і вінаград на яго гасцінай сядзібе высыпае такі смачны і салодкі!

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Уменне заглядваць у будучыню

На пачатку года навуковая грамадскасць Беларусі адзначыла 115-я ўгодкі вядомага навукоўца, былога прэзідэнта АН БССР, акадэміка Васіля Феафілавіча Купрэвіча. Як вядома, родам ён з вёскі Кальнікі, цяпер гэта Смалявіцкі раён Міншчыны. У 1952-69 гадах вучоны-батанік узначальваў Акадэмію навук. Імем акадэміка, Героя Сацыялістычнай Працы Васіля Купрэвіча цяпер названа адна з мінскіх вуліц у мікрараёне Уручча, а таксама акадэмічны Інстытут эксперыментальнай батанікі. На выставе, арганізаванай адзелам рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, упершыню экспанаваліся шэраг цікавых фотаздымкаў, дакументаў з жыцця акадэміка. Дзякуючы ім прыадкрыліся новыя і малавядомыя старонкі біяграфіі знакамітага навукоўца.

Акадэмік Васіль Купрэвіч

Іна Ганчаровіч

Як Купрэвіч стаў Купрэвічам

Сапраўднае прозвішча Васіля Купрэвіча было некалькі іншым. Яго бацька, паводле копіі выпіскі з метрычнай кнігі, быў Купрэйчык Феафіл Лявонавіч. На такое ж прозвішча, дарэчы, выпісана і атэстацыйная кніжка ў Пецярбургскай школе юнг, дзе навучаўся Васіль. Гэта яшчэ ў 1914 годзе. Беларускі хлопец, дарэчы, быў і ўдзельнікам Кастрычніцкай рэвалюцыі — немалаважны факт у тагачаснай біяграфіі. Але чаму ён «удасканаліў» сваё прозвішча? Цяпер пра тое можна толькі здагадацца. Магчыма, высокі і статны марак палічыў, што прозвішча Купрэвіч яму больш пасуе. Ва ўсялякім разе, згодна з архіўнымі дакументамі, ва ўзросце бліжэй да 20 гадоў Васіль Купрэйчык стаў Купрэвічам. Пад такім прозвішчам і застаўся ў навуцы і памяці нашчадкаў.

Мары пра мора...

У юнацкія гады Васіля Купрэвіча, пэўна, больш вабіла марская рамантыка, а батаніка значна пазней стала сферай яго інтарэсаў. Як пісаў сам Купрэвіч, у дзяцінстве ён марыў пра марскія падарожжы. Так, спачатку ён становіцца курсантам школы юнг. У 1915-м здае экзамен на званне камандора і залічваецца ў клас артылерыйскіх унтэр-афіцэраў. А неўзабаве яго накіроўваюць для далейшага праходжання службы на мінаносца «Самсонь». У пачатку 1918 года Васіль атрымлівае цяжкае раненне, і пасля выпіскі са шпіталю яго спісваюць на бераг. Як успамінае сам чырванафлоец Купрэвіч, ён прымае гэты паварот лёсу з палёгкай: мора яго больш не прыцягвае...

Аўтограф Якуба Коласа

Ёсць у асабістым архіве Васіля Феафілавіча ўнікальны дакумент, якім, магчыма, зацікавіцца і супрацоўнікі Літаратурнага музея Якуба Коласа. Гэта пасведчанне асобы, падпісанае Якубам Коласам — тагачасным віцэ-прэзідэнтам Акадэміі навук БССР. Дакумент сведчыць, што Купрэвіч знаходзіцца на службе ў Акадэміі навук. Ён займае пасаду старшага навуковага супрацоўніка Інстытута біялагічных навук.

Ён яшчэ і паляўнічы

Звычайна такія падрабязнасці жыцця застаюцца па-за межамі афіцыйных біяграфій. А для нас гэта — цікавыя шрых да партрэта вучонага. На выставе прадстаўлены паляўнічы білет будучага акадэміка, датаваны 1936 годам. Пэўна ж, любіў вучоны-біёлаг Васіль Купрэвіч паходзіць са стрэльбаю па лясках-пералесках.

Пачуццё гонару і... голаду

Калі пачытаць яго дзённікі ваенных гадоў, то можна з упэўненасцю сказаць: Васіль Феафілавіч быў чалавекам адважным. Ён дазваляў сабе смелыя выказванні, якія маглі ў той неспакойны час кардынальна паўплываць на яго лёс. Гартаем запісы, зробленыя ў эвакуацыі,

было б з Купрэвічам, калі б трапіў гэты дзённік у рукі яго нядобразыхчліўцаў ці якога неразумнага «патрыёта».

На выставе прадстаўлена і копія яшчэ аднаго дакумента, які ўскосна «кідае цень» на асобу вучонага. Гэта яго характарыстыка, падпісаная дырэктарам Інстытута біялогіі АН БССР, доктарам біялагічных навук М. Дарожкіным. У ёй адзначаецца, што родны брат

замалёўваў свае доследы, рабіў схематычныя малюнкi да артыкулаў і кніг. Вучоны апублікаваў, дарэчы, каля сотні навуковых прац, у тым ліку 7 манаграфій. Добра знаёмы яму быў і жанр шаржа. Гэта, праўда, хутчэй дабрадушна-гумарыстычныя малюнкi людзей ці прыроды. Але так тонка прыкмяцаць нейкія асаблівасці характару, пейзажу, як і ўмець пераносіць назіранні на альбомныя лісты можа толькі чалавек таленавіты. Прычым як з багатым жыццёвым, так і вялікім мастацкім вопытам. Дарэчы, падпісаў свае малюнкi Васіль Феафілавіч дзвюма загалюўнымі літарамі ВК, як, зрэшты, і вядомы пісьменнік, сцэнарыст і мастак Уладзімір Караткевіч.

Апавяданне з Таджыкістана

Спрабаваў сябе Васіль Феафілавіч і ў белетрыстыцы. На выставе прадстаўлены ўнікальны рукапісны тэкст пад назвай «Таджыкістанскае апавяданне». Напісаны ён, хутчэй за ўсё, у гады

ў схільнасці да такіх разваг упершыню былі зафіксаваныя яшчэ ў дзённіку юнг Купрэйчыка: «Ці можа чалавек жыць даўжэй? Я сцвярджаю: так, можа. Павінен!» — пісаў Васіль. Тады, дарэчы, многія навукоўцы лічылі, што такія сентэнцыі — хутчэй з галіны фантастыкі, а не навукі. А ён потым імкнуўся абгрунтаваць сваю думку з улікам дасягненняў кірункаў развіцця біялогіі. І не памыліўся: у 1976 годзе амерыканскія навукоўцы вылучылі ген старэння.

Мірны атам

Не ўсе ведаюць, што гэта з лёгкай рукі Васіля Купрэвіча паўстагоддзя назад, у 1962 годзе, у навуковым цэнтры Сосны, што пад Мінскам, быў запушчаны першы ў Беларусі атамны рэактар ІРТ-2000. Што ж, ён і сапраўды быў вялікім вучоным, які імкнуўся смела глядзець у будучыню. Маючы вялікія арганізатарскія здольнасці ды ўмеючы пераканаваць апацентаў, Васіль Феафілавіч і працаваў на перспектыву. Знаходзячыся на пасадзе прэзідэнта АН БССР, ён упершыню паставіў пытанне і аб неабходнасці правядзення ў Беларусі даследаванняў па выкарыстанні атамнай энергіі ў мірных мэтах.

Бібліятэка як памяць

Васілю Купрэвічу належала і ідэя ўзвядзення новага будынка Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа АН Беларусі. Яна адкрылася ў 1967 годзе. Раней, дарэчы, бібліятэка размяшчалася ў падвальным памяшканні галоўнага корпуса акадэміі. Акадэмік абгрунтаваў неабходнасць будаўніцтва, ён жа і звярнуўся з просьбай да ўрада аб выдзяленні сродкаў на гэта.

Варта адзначыць яшчэ адзін немалаважны факт. За год да свайго смерці Васіль Купрэвіч упершыню вынес на бюро прэзідыума Акадэміі пытанне аб важнасці збору і захоўвання рукапісных архіваў і дакументаў знакамітых вучоных, якія працавалі ў сценах Акадэміі навук Беларусі. Пытанне было разгледжана, прынята адпаведная пастанова, пачалася работа ў гэтым кірунку. То, можа, акадэмік і сапраўды ўмеў заглядваць у будучыню? І таму прадбачыў, што праз нейкія гадоў сорок, разглядаючы яго рукапісныя тэксты, дакументы, мы больш даведаемся пра яго шматгранную асобу.

Дакументы, фотаздымкі, малюнкi з экспазіцыі

Васіля Феафілавіча Купрэвіча ў 1930 годзе быў высланы за межы Беларусі «як выкрыты вораг народа» і падкрэслена, што самім Васілём Купрэвічам «да грамадскага жыцця Інстытута ўвагі было праяўлена не дастаткова». Думаю, і ў 30-я гады яму вельмі пашанцавала. Пэўна, ад'езд у Ленінград і выратаваў яму жыццё. Магчыма, хваля рэпрэсій у той час яшчэ не паспела дакаціцца да паўночнай сталіцы СССР.

Мастакоўскі талент

Васіль Феафілавіч па-майстэрску валодаў алоўкам. Ён сам

эвакуацыі ў Сярэдняй Азіі. У аўтара цікавая, жывая літаратурная мова. Так што, магчыма, калі б яго захапіла літаратура, ён мог бы і ў гэтай сферы дасягнуць пэўных поспехаў. Але захапіла яго больш за іншае біялогія.

Наколькі доўгае жыццё

Пры непасрэдным удзеле Васіля Феафілавіча ўпершыню ў сістэме Акадэміі навук СССР у 60-х гадах быў адкрыты геранталагічны сектар. Зрэшты, і да таго часу навуковец шмат разважаў над філасофскай праблемай жыцця і смерці. Дарэчы, «падазрэнні»

